

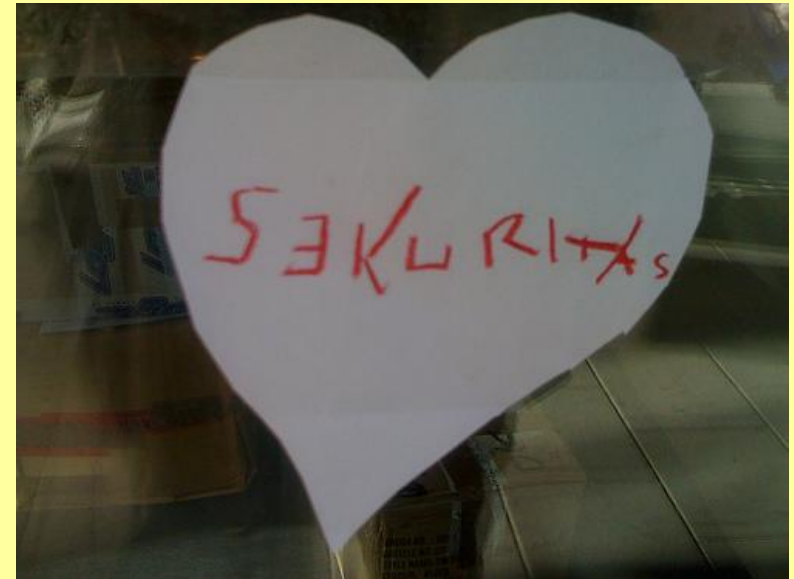
Fler mötesplatser i våra utemiljöer – en länk i arbetet med ökad integration i Malmö?

Anna Fogelklou

Självständigt arbete vid Ljt-fakulteten 15hp 2010-03-09

Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbrukvetenskap

Landskapsarkitektprogrammet

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap, LTJ

Författare: Anna Fogelklou

Titel: Fler mötesplatser i våra utemiljöer- en länk i arbetet med ökad integration i Malmö?

Engelsk titel: More venues in our outdoor environments - a link in the workprocess with increased integration in Malmö?

Program/utbildning: Landskapsarkitektprogrammet

Examen: Kandidatexamen

Huvudområde: Landskapsplanering

Nyckelord: planering, integration, trygghet, mötesplats, Malmö, Östra Kyrkogården

Handledare: Måns Norlin

Examinator: Mark Huisman

Kurskod: EX0378

Kurstitel: Skriva om landskap

Omfattning (hp): 15hp

Nivå och fördjupning: Grund C

Utgivningsort: Alnarp

Ort, Månad, år: Alnarp, mars, 2010

Serie: Självständigt arbete vid Ltj-fakulteten

Omslagsbilder: Övre fotografiet finns angivet som figur 1 och det nedre som figur 2 i innehållsförteckningen på sid 4.

I dokumentets nedre högra hörn finns en illustration av författaren föreställande strukturen i östra Malmö.

Förord

Kan man genom att göra utemiljöerna tryggare att vistas i uppmuntra till fler möten? Kan fler mötesplatser få en betydelse för ökad integration?

Som planerare och landskapsarkitekter kan vi inte ensam nå hela vägen till en väl integrerad stad där alla bostadsområden anses vara lika attraktiva- politikerna spelar också en viktig roll genom att se till att inte alla bostäder i vissa områden tilldelas de mest utsatta, och att inte områden lämnas att förfalla eftersom *ovårdade miljöer som inte snabbt åtgärdas ökar risken för vandalisering och otrygghet.* (Polismyndigheten i Stockholm 2005 s A2-A3)

Men det vi kan påverka i vårt yrke för att göra vissa miljöer mer attraktiva, t ex ökad trygghet i form av mer genomskådlig grönska, bättre belysning och bättre orienterbarhet, är det viktigt att vi använder oss av och utvecklar. Att planera för fler aktivitetsytor och mötesplatser för att skapa bättre förutsättningar för kontaktskapande mellan de boende i olika områden, kan också vara en aspekt vi landskapsarkitekter kan bidra med för att öka integrationen i våra städer.

Vi måste som landskapsarkitekter vara medvetna om de möjligheter vi har i arbetet med att göra våra städer bättre integrerade, tryggare och trivsammare. Några av dessa verktyg hoppas jag kunna bidra till att belysa i min uppsats.

”Den sociala hållbarheten ska stärkas och otryggheten minskas genom att Malmö får fler attraktiva mötesplatser där människor med olika bakgrund och livsstilar får anledning att se varandra och dela upplevelser och erfarenheter.”

(Malmö Stad B 2007 s 3)

Tack till min handledare Måns Norlin för dina synpunkter, goda råd under arbetets gång och din hjälp i uppstartsskedet. Jag vill även tacka Stina och Daniel för ert engagemang och hjälp med korrekturläsning.

Slutligen vill jag ge mitt tack till Malte Sahlgren vid kyrkogårdsförvaltningen och Magdalena Alevrå på Malmö stadsbyggnadskontor för att ni ställde upp på att bli intervjuade och bidrog med många intressanta fakta.

Anna Fogelklou, Malmö 2010-03-08

Sammanfattning

Jag har i denna uppsats studerat definitionen av begreppen segregation och integration samt hur man som samhällsplanerare genom att arbeta med ökad trygghet och fler mötesplatser kan främja integration. Syftet är att belysa dessa två verktyg och hur man inom stadsplaneringen kan arbeta med dessa för att skapa ett mer bättre integrerat samhälle. För att få en bred kunskapsbas har jag studerat både statliga och kommunala rapporter inom ämnet och tidigare undersökningar där man använt sig av dessa metoder. Jag har även intervjuat en landskapsarkitekt som arbetar aktivt med integrationsfrågor i Malmö för att få en så aktuell beskrivning som möjligt om hur arbetet med detta ser ut idag.

Malmö är idag en segregerad stad med stora klyftor mellan bostadsområden, både när det gäller ekonomiska möjligheter och befolkningssammansättning. Malmö stad har de senaste åren uppmärksammat detta problem alltmer och sedan 2006 har man arbetat aktivt för att minska segregationen bl a genom integrationsprojektet *Norra Sorgenfri*. Detta projekt syftar till att binda samman Malmös östra delar, där de mest utsatta bostadområdena finns, med stadskärnan. Mellan området Norra Sorgenfri och stadens östra delar ligger Östra Kyrkogården. Området Östra Kyrkogården ses idag av många som ett otryggt

område som är svårgenomträngligt, har få entréer, och är svårt att orientera sig i. Jag har undersökt hur Malmö stad arbetat med att inkludera detta område i integrationsarbetet och hur man använt sig av skapande av mötesplatser och ökad trygghet här. Slutligen diskuterar jag kring hur Malmö stad arbetat med detta och lyfter fram för- och nackdelar med deras arbete samt förslag på vidare åtgärder.

Abstract

I have in this essay, studied both the definition of the concepts segregation and integration and how you as an urban planner can promote integration, by working with increased feeling of security and more venues. The aim is to cast light on these two tools and how you within city planning can use them to create a more equal society. To gain a wide base of knowledge, I have studied both government and municipal reports as well as prior investigations where these methods have been used. I have also interviewed a landscape architect who actively works with questions regarding integration in Malmö, to get information as recent as possible about their work today.

Malmö is today a segregated city with large gaps between the residential areas when it comes to economic possibilities and the composition of inhabitants. The city of Malmö has in recent years increasingly acknowledged this problem and since 2006 they have worked actively to reduce the segregation e.g through the integrationproject *Norra Sorgenfri*. This project aims to tie together the eastern parts of Malmö, where the most vulnerable and exposed areas are, with the city centre. Between the area Norra Sorgenfri and the eastern parts lies Östra Kyrkogården. The area of Östra Kyrkogården is today considered by many people as an area that is unsafe and hard to pierce through, and that it lacks entrances and is difficult to orientate in. I have examined how the city of Malmö have worked with including the area of Östra Kyrkogården in their work with the integrationproject and how they have used the method of creating more venues and increased feeling of security here. Finally I discuss the city of Malmö's work regarding this and raise the advantages and disadvantages with their work and present proposals for further measures.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammandrag

Abstract

Förord

1 Inledning och Bakgrund sid 8

1.1 Mål 9

1.2 Syfte 9

1.3 Frågeställning 10

1.4 Avgränsningar 10

1.5 Metod 10

2 Segregation och integration- definition och historia

2.1 Vad är segregation och vad är integration? 11

2.2 Historisk beskrivning av miljonprogramsområden

och bostadssegregationen i Malmö 12

3 Att arbeta med integration

3.1 Integrationsprojektet Norra Sorgenfri 14

3.2 Att arbeta med integration
i form av trygghet och mötesplatser 15

3.3 Gårdstensdalen, Lindängen och Husbyparken 16

4 Åtgärder i Malmö

4.1 Vilka åtgärder arbetar Malmö stad med i projektet
Norra Sorgenfri och på Östra Kyrkogården? 18

4.2 Vision om nytt sammanlänkande grönstråk 20

4.3 Intervju med Magdalena Alevrá på Malmö
stadsbyggnadskontor 21

4.4 Intervju med Malte Sahlgren på Kyrkogårdsförvaltningen 21

5 Diskussion 22

5.1 Avslutande reflektioner och förslag till fortsatt arbete 26

6 Referenser 28

6.1 Tryckta källor 28

6.2 Elektroniska källor 29

6.3 Otryckta källor 30

6.4 Muntliga källor 30

Bildkällor:

Figur 1: Trygghet. (Foto hämtat, med upphovsmans tillstånd från: `<div xmlns:cc="http://creativecommons.org/ns#" about="http://www.flickr.com/photos/more10/2549449698/">http://www.flickr.com/photos/more10/ / CC BY-NC-SA 2.0</div>`)

Figur 2: Mötesplatser. (Foto hämtat, med upphovsmans tillstånd, från: `<div xmlns:cc="http://creativecommons.org/ns#" about="http://www.flickr.com/photos/erikstarck/234006019/">http://www.flickr.com/photos/erikstarck/ / CC BY 2.0</div>`)

Figur 3: Illustration föreställande Malmö Stadsbyggnadskontors tankar kring hur Malmös östra delar skall kunna förbindas med centrum. (Illustration hämtad, med upphovsmans tillstånd, från dokumentet: Malmö stadsbyggnadskontor C (2008) *Norra sorgenfri-strategier och planer* s 5.)

Figur 4: Illustration av Malmö Stads tankar kring nya gång- och cykelvägar genom Östra Kyrkogården. (Illustration hämtad, med upphovsmans tillstånd, från dokumentet: Malmö Stadsbyggnadskontor (B) (2008) *Rosengård! Strategier för hållbar utveckling i en stadsdel*. Dialog PM. S 29.)

Figur 5: Illustration föreställande Malmö Stads tankar kring ett nytt grönstråk genom staden. Illustration hämtad med upphovsmans tillstånd, från dokumentet: Malmö Stadsbyggnadskontor (B) (2008) *Rosengård! Strategier för hållbar utveckling i en stadsdel*. Dialog PM. S 38.)

Figur 6: Allé på Östra Kyrkogården. (Foto hämtat, med upphovsmans tillstånd, från: `<div xmlns:cc="http://creativecommons.org/ns#" about="http://www.flickr.com/photos/seier/2328827771/">http://www.flickr.com/photos/seier/ / CC BY 2.0</div>`)

Figur 7: Kyrkogårdsteater i Jönköping. (Foto hämtat, med upphovsmans tillstånd från: <http://www.inytt.se/nojesbildspel/208>)

Figur 8: Invånarstatistik. Tabellen skapad av författaren

1 Inledning och bakgrund

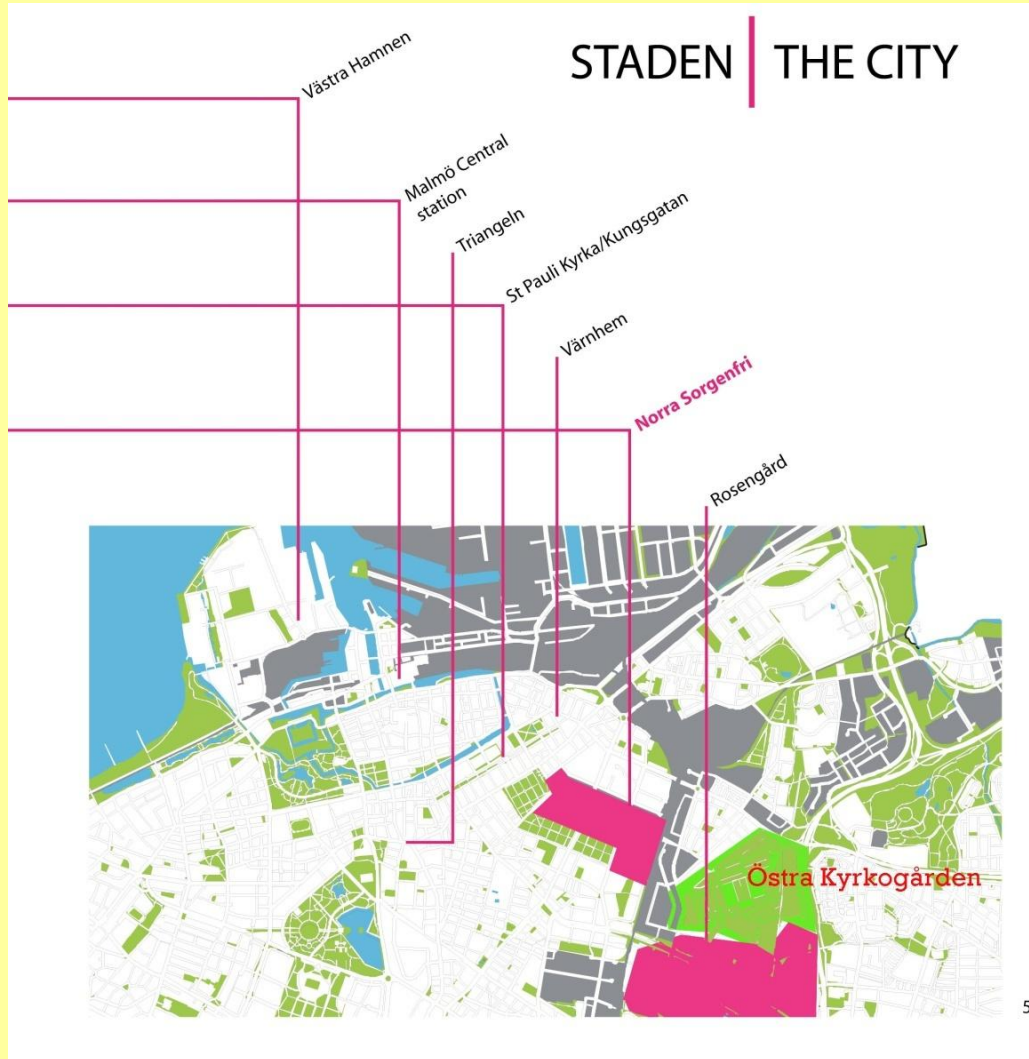
Sedan jag flyttade till Malmö och framförallt sedan jag började arbeta på en fritidsgård i ett av Malmös mest segregerade områden, Rosengård, har jag blivit mer medveten om hur olika förutsättningar vi har i livet beroende på vilken stadsdel vi växer upp i. En onsdagseftermiddag när vi som vanligt hade samlats på fritidsgården för att ta itu med läxorna fick jag frågan – Vad jobbar du med när du inte är här? av ett av barnen, och så fort jag nämnde ordet arkitektur var det genast ett av barnen som förtjust frågade om jag inte kunde se till att det byggdes en "Turning Torso" i Rosengård. Alla barnen som befann sig på fritidsgården just denna dagen kom överens om att just "Turning Torso" var en symbol för rikedom, välfärd och ett attraktivt boende- något de inte höll med om att deras egen stadsdel utstrålade något av idag.

Jag växte upp i en ganska skyddad bubbla, i en typisk välmående medelklassförort, där det inte fanns några större skillnader mellan de olika hushållen. Under mina barndomsår var jag helt enkelt inte medveten om att det fanns barn i samma stad som inte växte upp under samma förhållanden som jag och min bror gjorde, och jag tror faktiskt inte jag insåg till fullo hur olika förutsättningar vi har beroende på var vi växer upp, förrän jag började arbeta som volontär för två år sedan på ovan nämnda fritidsgård.

Jag har sedan dess funderat alltmer på segregationsproblemen i speciellt Malmö, och vad jag i min framtida yrkesroll kan göra för att motverka segregation. I denna uppsats kommer jag att undersöka ett sätt man som landskapsarkitekt skulle kunna arbeta med detta och applicera det på ett konkret område i Malmö.

Pernilla Johansson skriver i sitt examensarbete *"Att mötas"* (2007) om arbetet med att öka tryggheten i olika grönområden och den positiva utveckling detta ledde till, både för områdets status och för integrationen mellan de boende i de kringliggande bostadområdena. Detta är något jag vill undersöka om Malmö stad kommer att arbeta med då man planerar för det nya området Norra Sorgenfri och då specifikt i och kring Östra Kyrkogården. Om detta är något Malmö stad inte tagit ställning till, vill jag undersöka hur man skulle kunna gå tillväga. Emelie Betholdsson skriver i sin uppsats *Planera för integration- med utgångspunkt i projektet Norra Sorgenfri* (2009) om hur Malmö stad planerar det nya området Norra Sorgenfri utifrån ett integrationsperspektiv där man genom att skapa mötesplatser för alla Malmös invånare vill åstadkomma en "brygga" mellan stadens östra och västra delar. Även här vill jag undersöka om detta är aktuellt från Malmö stads sida att arbeta med på Östra kyrkogården, och om inte vill jag undersöka möjligheterna att öka tryggheten där och skapa någon form av mötesplatser där samt resonera kring vad det skulle kunna leda till.

Figur 3: Stadsdelen Rosengårds, Östra Kyrkogårdens samt utvecklingsområdet Norra Sorgenfris placering i Malmö. Illustration: Malmö Stadsbyggnadskontor.

1.1 Mål:

Undersöka vad ökad trygghet och fler mötesplatser i området Östra Kyrkogården skulle kunna innebära ur ett integrationsperspektiv mellan bostadsområdena Rosengård, Videdal, Håkanstorp och Norra Sorgenfri samt om och hur, Malmö stad arbetar eller skulle kunna arbeta med detta i integrationsprojektet Norra Sorgenfri.

1.2 Syfte:

Ta reda på hur Malmö stad i integrationsprojektet Norra Sorgenfri arbetar med trygghet och mötesplatser i området Östra Kyrkogården. Jag syftar även till att belysa för- och nackdelar med hur Malmö stad arbetar med detta ur ett integrationsperspektiv samt resonera kring eventuella åtgärder.

1.3 Frågeställningar:

Kan man som stadsplanerare främja integration med hjälp av fler mötesplatser?

Hur arbetar Malmö stad med mötesplatser i projektet Norra Sorgenfri och på Östra Kyrkogården?

1.4 Avgränsningar:

I denna uppsats kommer jag att koncentrera mig på hur ökad trygghet och fler mötesplatser kan få positiva effekter för ökad integration, och hur man kan planera för dessa. Jag är medveten om att trygghets- och mötesplatsskapande inte är de enda metoderna man som planerare kan arbeta med för att öka integration, men då Malmö stad i sitt visionsdokument och i sitt planprogram för Norra Sorgenfri lyfter fram dessa två metoder är det dessa jag kommer att fokusera på. Begreppen segregation och integration och på vilket sätt jag kommer att koncentrera mig på dessa, förklaras i kapitlet **”Vad är segregation och vad är integration”** i den inledande delen av uppsatsen.

1.5 Metod:

Inledningsvis har gjort en litteraturstudie för att förstå begreppen segregation och integration, och hur man som planerare kan arbeta för att främja integration. För att förankra min frågeställning har jag studerat artiklar och uppsatser skrivna inom hur man arbetar med detta i Malmö och inom området Östra Kyrkogården. Jag har även intervjuat ett antal personer som arbetar aktivt med dessa frågor i Malmö, för att få en bild av hur arbetet har fortskridit sedan dokumenten och studierna gavs ut och hur arbetet ser ut idag.

2 Segregation och integration- definition och historia

2.1 Vad är segregation och vad är integration?

Jag har studerat en mängd olika dokument för att kunna klargöra begreppen integration och segregation. I Boverkets kompendium *En hel stad* (2007, s 7) definierar man boendesegregation som: *olika befolkningsgrupper som fysiskt bor åtskilda från varandra.*

Socioekonomisk segregation handlar om människor i olika inkomst-, yrkes- eller sociala grupper, som är åtskilda från varandra. Detta mäts genom andelen arbetslösa, socialbidragstagare eller sysselsatta inom ett område. Etnisk segregation är den åtskillnad som finns mellan människor med olika bakgrund t ex nationalitet, religion och kultur (Boverket A, 2007, s 7-9).

Integration är inte motsatsen till segregation utan en process för att skapa delaktighet för alla i samhället (Boverket A, 2007, s 20). Dock kan segregation vara en av flera möjliga konsekvenser av misslyckad integration. Margareta Popoola definierar i sin bok *Integration- en samtidsspegel* (2002, s 20-22) ordet integration som det tillstånd då invandrare uppnår delvis eller fullständig jämlikhet med infödda

individer i olika sociala relationer t ex politik, boendeförhållanden och arbetsliv. Enligt henne är jämlikhet och deltagande är två ingredienser till integration.

För de som invandrar till Sverige är det svårt att bli delaktiga och accepterade i det svenska samhället. Många lever i områden skilda från den övriga befolkningen och naturliga möteplatser där man kan skapa kontakter och sociala relationer med andra befolkningsgrupper finns inte i någon större utsträckning. (Integrationsrådet i Malmö, 1999 s 4)

”Boendesegregation blir ett problem om den hindrar någon från att delta i samhället på samma villkor som alla andra och om någon är hänvisad till att bo i ett visst område pga av fattigdom”. (Rosengård! Strategier för hållbar utveckling i en stadsdel-Malmö stadsbyggnadskontor, 2008, s 12)

Sedan 1970-talet har många insatser gjorts för att motverka segregation och främja integration i svenska städer. De första stegen bestod av fysisk upprustning men sedan flyttades fokus mer på att främja social gemenskap och skapa mötesplatser. Idag har man insett behovet av att arbeta med både sociala och fysiska aspekter parallellt för att nå framgång (Integrationsrådet i Malmö 1999 s 7-10). Trots dessa insatser fortsätter vissa områden svenska storstäder att vara segregerade. I sin uppsats *Husbyparken- världens mötesplats* reflekterar Ida Mangsbo (2009, s 32)

även över fenomenet som Ann Legeby konstaterade i sin avhandling *Urban form and social segregation – From housing segregation to integration in public spaces* (2009, s 1-5), att det ligger ett problem i att kalla vissa områden för segregerade. Det bidrar till en negativ bild av området och påverkar hur de som bor där uppfattar sin omgivning. Hon menar att beskrivningen "ett segregerat bostadsområde" oftast kommer utifrån och att man inte uppmärksammar de rika formerna av socialt liv som förekommer inom området. Segregation kan också betyda något positivt då man kan skapa en trygghet och gemenskap genom att bo nära andra med samma ursprung, språk och religion (Boverket A, 2007 s 19).

2.2 Historisk beskrivning av miljonprogramsområden och bostadssegregationen i Malmö

Under miljonprogrammet 1965-1974 byggdes bostadsområden som Rosengård, Lindängen, Gröndal och Södertorp. Vid den tiden stod väldigt många av Sveriges invånare i bostadskö och man räknade med en fortsatt befolkningsökning och bostadsbrist. Regeringen beslutade därför att: *hela befolkningen skall beredas sunda, rymliga, välplanerade, och ändamålsenligt utrustade bostäder av god kvalitet till skäliga kostnader* (Tykesson, Tyke; Staaf Magnusson, Björn 2009 s 53). Storskalig produktion och enhetlighet

favoriserades och standardisering var något som eftersträvades. Detta ledde till att antalet exakt likadana hus i bostadsområdena ökade. Stenstaden¹ sågs som slum, alternativt som symbol för borgarklassen. Tycke, smak och estetik fick stryka på foten för funktionalitet. Planerarna brydde sig inte heller om att lyssna på människorna, eftersom man ansåg att de inte förstod vad som var bäst för dem. Staten ansåg att en familj behövde tre rum och kök och då byggde man helt enkelt lägenheter med tre rum och kök. (Herin, 2008, s 108). Under miljonprogramstiden såg man inte till de sociala följderna av det man byggde. Forskarna trodde helt enkelt att den största säkerheten uppnåddes genom att separera gång- och cykelstråk från biltrafiken, vilket resulterade kanske i ökad trygghet för gående och cyklister ur en trafiksäkerhetssynpunkt (Herin, 2008, s 108), men samtidigt tog det också bort rörelse och gjorde då stråken obehagliga att använda vissa tider på dygnet. I början av 1970-talet minskade dock efterfrågan på lägenheter och utflyttningen från Malmö var högre än inflyttningen, och snart stod 14 % av de nybyggda lägenheterna tomma. På Rosengård fanns trapphus där endast 2 av de totalt 16 lägenheterna var bebodda (Tykesson, Tyke; Staaf Magnusson, Björn 2009, s 55).

I boken *Malmö i skimmer och skugga* (Tykesson, Tyke; Staaf Magnusson, Björn 2009, s 60-61) kan man läsa att Rosengård redan

¹ Stenstaden är en tät kvartersstad med hus i tre, fyra eller fem våningar där bottenvåningarna i regel innehåller butiker eller andra verksamheter. (Mölnåls kommun hemsida, 2006, Kap.19 Byggnadsordning)

1966 kallades för "nybyggd slum" i tidningen Expressen. Enligt kritikerna präglades många av miljonprogramsområdena i Malmö av tristess, kriminalitet och främlingskap- områdena hade inte riktigt utvecklats så som man hade tänkt sig. Dessa storskaliga områden visade sig ha svagheter och i stället för att lösa de ekonomiska och sociala problem man tampades med, hade man skapat sig nya (Tykesson, Tyke; Staaf Magnusson, Björn, 2009, s 61). De som flyttade in från början ville snabbt höja sin standard ytterliggare och flyttade vidare, vilket resulterade i att man i stället hade många tomma lägenheter där man placerade de människor som inte hade några valmöjligheter.

Att samla utsatta människor inom samma område kan leda till ökad otrivsel bland de boende, enligt rapporten Botryggt05 (Polismyndigheten i Stockholm, 2005, kap A1). I fattiga områden kan en kriminell livsstil vara en tänkbar lösning på problem som arbetslöshet, låg utbildning och fattigdom. Genom att integrera både brottsförebyggande och trygghetsskapande aktiviteter i bostadsområden ökar boendekvaliteten (Polismyndigheten i Stockholm 2005 kap A1). Att vi har skapat oss ett stort överskott av mindre attraktiva bebyggelse typer vilket har lett till social nedklassning av olika områden, är Johan Rådbergs (2006, *Arkitekten*. Nr 2, sid 38-43) svar på varför vissa områden blivit mindre populära än andra. Otrivsamma områden samlar de svaga i samhället och arbetslöshet och dålig hälsa leder till ett sämre rykte och därmed också sämre självkänsla hos invånarna. Detta blir en

nedåtgående spiral och Rådberg (2006) menar att vi måste bygga mer attraktivt och fråga oss hur folk vill bo, annars är steget inte långt till städer med en klar uppdelning mellan fattiga och rika. Våra städer innehåller alltför många oattraktiva bebyggelse typer som koncentrerats till olika stadsdelar.

För Rådberg (2006) ligger inte det oattraktiva i ett långt avstånd till centrum utan det är snarare bebyggelsemönstret som avgör om ett område upplevs som attraktivt. Han menar på att om alla fick möjlighet att välja skulle ingen bo i lägenhet, alla skulle bo i villa.

Anders Björkman (2006, *Arkitekten*. Nr 4, sid 72-73.) motsäger sig Rådbergs artikel och menar att människor väljer att bo segregerat och att modenycker styr vilka områden som anses attraktiva. Man kan således inte förutspå vilka områden som kan komma att bli attraktiva i framtiden. Vi följer helt enkelt trender som samhället skapar, och om de som vi kallar miljonprogramsområden blir trendiga att bo i så kommer detta leda till att de ökar i popularitet och antal invånare.

Under en radionintervju i Sveriges radio Malmöhus ("*Morgon i P4*" 2010-02-17) berättar Eva Dahlman, projektledare för området Brunnshög i Lund, om hur hon anser att grunden till problemen i miljonprogramsområdena bottnar i att planerna helt enkelt inte resonerade i tillräcklig utstäckning kring hur de själva ville bo. Under miljonprogramstiden bodde många av de som var med och ritade

dessas områden själva i små kulturhus, och satte inte sig in i vad det skulle innebära att bo i höghusområden.

Malmö har idag en väldigt diversifierad befolkning. Ca 40% av invånarna har utländsk härkomst, och förvärvsfrekvensen bland de utrikes födda uppgår till 41% jämfört med de som är födda i Sverige där frekvensen är 64% (Malmö stads hemsida, 2010). 90-talets lågkonjunktur har lett till ytterliggare segregering och stora skillnader i befolkningen när det gäller arbete, ekonomiska resurser, boende, hälsa och sociala nätverk. Detta är starkt knutet till vissa områden (Integrationsrådet i Malmö, 1999, sid 5).

3 Att arbeta med integration

3.1 Integrationsprojektet Norra Sorgenfri

Byggnationen av det nya området Norra Sorgenfri är ett försök att skapa ett nytt centrum som står i förbindelse med det gamla med hjälp av stråk och mötesplatser och på så sätt skapa en fungerande helhet. Samtidigt ska området fungera som en brygga och förbinda stadsdelen Rosengård med staden. Förhoppningen är att området

kommer att bli en plats där hela Malmös befolkning kan mötas. Denna nya stadsdel kommer att innehålla en stor variation i funktioner och upplevelser och förhoppningen är att det ska komma att locka besökare från alla stadens delar (Bertholdsson 2009, s 5). För att skapa denna variation ska rummen i stadsdelen ha olika uttryck och det kommer finnas en stor skillnad i skala mellan de olika kvarteren. Entréer och offentliga lokaler ska vara öppna ut mot gatan för att öka chanserna för aktivitet under hela dygnet och därmed också tryggheten. Inne i kvarteren har man planerat för intima platser och gröna rum som ska locka människor att uppehålla sig där. Det ska helt enkelt finnas en plats för alla (Malmö Stadsbyggnadskontor A 2008, s 15).

I planförslaget konstateras det att Norra Sorgenfri idag har en brist på gröna miljöer, detta vill Malmö stad åtgärda genom att skapa flera sammanhängande gröna små stråk genom hela området. Varje kvarter ska innehålla en grön plätt och längs gatorna ska alléer planteras för att binda samman dessa (Malmö Stadsbyggnadskontor A 2008 s 15). Ytterliggare en förhoppning är att detta ska leda till en ökad kontakt mellan det närliggande rekreatiomsområdet Bulltofta med centrum. Området Norra Sorgenfri ska både binda ihop staden och skapa en helhet samt bli en mötesplats för invånare från stadens alla delar och därmed öka integrationen.

Området Norra Sorgenfri har, jämfört med resten av Malmö, en stor brist på grönområden. De gröna miljöerna ska integreras i områdets småskaliga utformning och bilda en väv av mötesplatser sammanbundna till ett långt grönt stråk. Malmö stad planerar för ett öst-västligt gröonstråk med en aktivitetspark, helst i anslutning till S:t Pauli Kyrkogård. Samtidigt ska kyrkogårdarnas rekreationsvärden förbättras genom att dessa öppnas upp med fler entréer och sittplatser. (Malmö stadsbyggnadskontors A, 2008, s 15). Det går ej att utläsa hurvida detta även omfattar Östra Kyrkogården, deras vision är att senare utvidga gröonstråket över järnvägen *i riktning* mot Östra Kyrkogården, men inte att stråken kommer ledas *genom* området.

3.2 Att arbeta med integration i form av trygghet och mötesplatser

I texten *Våra vägar bör korsas* (Boverket B, 2007, s 1) beskrivs vikten av att skapa vägar i staden så att människor från olika delar möts och på så sätt skapar en förståelse för varandra. För att stimulera integration mellan olika grupper och verksamheter, krävs det att vi utvecklar bra mötesplatser för olika ändamål.

”Den fysiska planeringen har en viktig roll att spela när det gäller påverkan av de grundläggande förutsättningarna- nämligen själva arenan för boende och samhällsliv”.

(Boverket B 2007 s 2).

Gunilla Kronvall från Malmö Stad berättar i en intervju i rapporten *våra vägar bör korsas* (Boverket B, 2007, s 1) hur man ska kunna främja möten mellan malmöbor från olika stadsdelar med olika livsstil och bakgrund. Hon menar på att vi måste använda oss av stadens struktur för att öka människors rörlighet och stimulera återkommande vardagliga möten. Om vi aldrig möts skapas en oförståelse och otrygghet och vi kommer inte heller att konfronteras med våra fördomar och föreställningar. Den friktion som uppstår när vi möter andra i vardagen med annan livsstil och bakgrund är nödvändig för både vår egen och samhällets utveckling (Boverket B, 2007, s 1).

Ibland är det befogat att skapa konstgjorda mötesplatser för att försöka tvinga folk att besöka platser de normalt inte skulle åka till. T ex kan man placera offentliga byggnader på strategiska platser i stadens utkant för att få en ny rörelse på stadens invånare (Malmö Stad B 2007 s 4). I dokumentet *Möten i staden – om vikten att se den andre i vardagen* (Malmö Stad B, 2007) har man

studerat hur människor i Malmö med olika livsstil och bakgrund rör sig i och använder staden. Undersökningen visar att två personer med olika bakgrund och livsstil sällan möts trots att de har samma yrke. Med hjälp av detta dokument fick man ökad förståelse för hur och varför rörelsemönsterna ser ut som de gör och vilka verktyg man kan använda för att främja framtida möten mellan olika grupper av människor.

I samma dokument konstaterar man att problemen i staden inte beror på att vi bor segregat utan snarare att vi aldrig möts i den offentliga rummet. Att skapa mer vardagliga möten mellan människor är ett av målen i dokumentet *Välfärd för alla- det dubbla åtagandet* (2009) även den framtagna av Malmö Stad. *”Genom att skapa en relation mellan form och funktion och mellan det sociala och fysiska rummet menar Malmö stadsbyggnadskontor att det går att åstadkomma en förändring till det bättre”*. (Bertholdsson, 2009, s 22)

I dokumentet *Åtgärdsplan för att främja integration i Malmö stad* (1999, s 7) framtaget av Integrationsrådet i Malmö, kan man läsa att Malmö Stad med hjälp av fysisk planering, bl a ska verka för att skapa mötesplatser som ett stöd för ökad integration. En av åtgärderna är att kommunen skall verka för att underlätta skapandet av flera mötesplatser mellan olika befolkningsgrupper, där man kan utveckla förståelse och kunskap för varandras kulturer.

3.2 Gårdstensdalen, Lindängen och Husbyparken

Pernilla Johansson (2007) har undersökt integrationseffekterna av att arbeta med trygghetshöjande åtgärder i grönområden som antingen gränsar till, eller delar, områden med låg social status. Ett av de exemplen hon tar upp är grönområdet Dalen som delar bostadsområdet Gårdsten i två delar, där man de senaste åren lagt mycket resurser på att höja tryggheten och trivselnivån i parken. Bl a rensade man upp i buskage, höjde trädskronor och planade ut kullar för att höja sikten och man arbetade också en hel del med belysning. Efter dessa åtgärder anlade man olika aktivitetsytor för att locka dit fler människor och senare startades även en fritidsklubb som blev mycket populär. Även en trygghetsgrupp har tillkommit som vandrar runt i området under kvällstid. Efter insatserna upplevde invånarna i bostadsområdet att de både kände sig tryggare och mer stolta över var de bodde. Många av de ungdomar som tidigare upplevt som störande på kvällarna hade i stället börjat använda de sportytor som anlagts. Från att ha varit en skrämmande plats blev grönområdet i stället något som de boende blev stolta över (Johansson, 2007, s 10).

”Genom att överbygga barriärer såväl fysiska som psykiska skapar vi möjligheter att närma oss varandra.” (Boverket 2007, citerat ur Bertholdsson s 23)

I dokumentet *Åtgärdsplan för att främja integration i Malmö stad* (1999, s 8-10) kan man läsa att det är en av kommunens uppgifter att utveckla alla Malmös bostadsområden till trygga miljöer och att stödja uppbyggnad av nätverk och mötesplatser inom bostadsområden.

Ida Mangsbo (2009, s 34) skriver om hur författaren Amin (2002) anser att satsningar som gemensamma parker, medborgarcenter och undgomsverksamhet som delas av flera områden är bra förebilder för hur man kan överbygga kulturella skillnader. Det är dock viktigt att man hela tiden ser till att det inte endast ett av områdena får ha åsikter om hur detta kan byggas upp, vilket är lätt hänt om merparten av invånarna från vissa områden inte har samma möjligheter att uttrycka sig. Enligt rapporten Bo tryggt05 värderar människor trygghet mycket högt bland boendekvaliteter. Det är vissa signaler i den byggda miljön som utlöser otrygghet, och man eftersträvar att öka tryggheten genom att:

- Skapa överblickbarhet, t.ex. genom att eliminera nischer och skymmande buskar, göra ev. gångtunnlar raka och breda, kunna se parkeringen från fönstret och skapa tillräcklig belysning.

- Öka möjligheten att orientera sig, t.ex. genom överblick mellan olika uterum, tydlig planstruktur, logisk namngivning av gator och genom att infoga ”landmärken”¹.

- Ge förutsättningar för befolkade uterum med blandad befolkning, t.ex. genom blandning av verksamheter, hög täthet och begränsat antal gångvägar som går intill husen. (Polismyndigheten i Stockholm 2005, s A2-A3).

Rapporten understryker även vikten av underhåll vad gäller utemiljöer. Ovårdade miljöer som inte snabbt åtgärdas ökar risken för vandalisering och otrygghet. Det är enligt rapporten ur trygghetssynpunkt också viktigt att gångvägar hålls rena och att man tydligt kan orientera sig i området.

I Bostadsområdet Lindängen gjorde Malmö Stadsbyggnadskontor 2007 en undersökning av brister i bostadsområdet och hur dessa skulle kunna åtgärdas. Bland dessa konstaterar man otrygghet, storskalighet, enformighet och ökat utanförskap som fyra av de viktigaste bristerna i området. När de gick ut med enkäter till de boende och yrkesverksamma i området uppmärksammade de i första hand frågor rörande otrygghet i grönområden och på gång- och cykelvägar, dåligt utbud av mötesplatser och ökad segregation. När de fick önska vilka funktioner som skulle tillföras området hamnade fler mötesplatser högt upp på listan (Malmö Stadsbyggnadskontor A, 2007 s 20-21).

Redan i början av sin uppsats konstaterade Ida Mangsbo (2009, s 56) att Husbyparken hade potential att bli en naturlig mötesplats i området. Tyvärr upplevdes den som avskärmad från bebyggelsen och inbjöd inte till spontan vistelse. Även orienterbarheten och entréerna fungerade dåligt. I enkäter svarade en stor andel av Husbyborna att just otrygghet och få mötesplatser var ett stort problem i området. Författaren applicerade sedan en sk "Space syntax" analys på Husbyparken och kom fram till att åtgärderna borde inriktas mot att skapa en ny struktur på mötesplatser, öppna upp parken mot omgivande bebyggelse, skapa entréer och leda folk till parken med hjälp av nya stråk. För att öka känslan av trygghet i parken behöver vegetationen glesas ut, sikten och överblickbarheten öka och belysningen på vissa platser åtgärdas (Mangsbo, 2009, s 67-70).

Förhoppningarna var att skapa en ny attraktiv plats i stadsdelen, höja stadsdelens status och samtidigt motivera till integration mellan Husby och omgivande bostadsområden. Författaren reflekterar i sin slutsats (Mangsbo, 2009, s 73) över att det behövs ett helhetsgrepp över hela området för att komma till bukt med de segregationsproblem som finns, men att upprustningen och skapandet av mötesplatser i parken kan bli en god början.

4 Åtgärder i Malmö

4.1 Hur arbetar Malmö stad med ökad trygghet och mötesplatser i projektet Norra Sorgenfri och på Östra Kyrkogården?

I *Vision Norra Sorgenfri* (2008, s 4) framtaget av Malmö Stadsbyggnadskontor, konstateras det att Norra Sorgenfri har en brist på gröna miljöer. Nya parker och platser ska vara sammanbundna i ett nätverk och deras placering ska göra dem enkla att nå. De ska locka till utevistelse genom sin utformning och lättillgänglighet. Som tillägg till dessa nya gröna miljöer har man även planer på att anlägga en aktivitetspark som skulle kunna utgöra en del av ett framtida grönt stråk tillsammans med St Pauli kyrkogård. De närbelägna kyrkogårdarnas rekreationsvärden finns det planer på att förbättra genom en utökning av entréer, bänkar och gångvägar. Stråket skall dock, enligt ovanstående dokument bara sträcka sig till Östra Kyrkogårdens kant, och inte genom området.

Varken i ovanstående dokument eller i skriften *Vision Norra Sorgenfri* (Malmö stad A, 2008), har Östra Kyrkogården

tagits upp som en del av planområdet, och ända tills jag fick ta del av dokumentet *Rosengård! Strategier för hållbar utveckling i en stadsdel* (Malmö stadsbyggnadskontor B, 2008) undrade jag om Östra Kyrkogården nästintill glömts bort i visionerna om Norra Sorgenfri. Det var lite av en lättnad då jag i ovanstående dokument kunde läsa att Malmö stad konstaterar att de grönområden och stråk som finns mellan stadsdelarna Rosengård, Norra Sorgenfri och centrum måste stärkas och utvecklas. Bl a Östra kyrkogården måste enligt dokumentet öppnas upp för att man skall kunna länka samman områdena och få en ökad rörelse mellan dem (Malmö stadsbyggnadskontor B 2008, s 3). De stråk och grönytor som finns mellan områdena ses idag som otrygga och måste bli mer lockande att använda för att man inte ska se dem som barriärer. I samma dokument (Malmö stadsbyggnadskontor B, 2008, s 8-10) uttrycker man också ett behov av fler mötesplatser och aktiviteter för barn och unga i de gröna områden som finns. 17% av de familjer som bor i Rosengård räknas som trångbodda (Malmö stadsbyggnadskontor B 2008, s 10), och mötesplatser för barn och ungdomar utanför hemmet är av den anledningen av stor betydelse för dem som växer upp här. Även i detta dokument förespråkar man fler magneter i form av t ex offentliga byggnader i Rosengård för att locka invånare från hela Malmö hit, precis som i texten *Möten i staden – om vikten att se den andre i vardagen* (Malmö Stad B, 2007, s 4). Eftersom Rosengårds befolkning är relativt ung, 27 % är mellan 0 och 14 år, prioriterar Malmö stad mötesplatser för barn och unga och

framhäver vikten av att kunna vistas, träffas och leka i en trygg och inspirerande utomhusmiljö (Malmö stadsbyggnadskontor B, 2008, s 8-9). På samma sidor kan man också läsa om hur Malmö stad ser på Rosengård som en mötesplats för många olika nationaliteter inom området, dock sällan mellan invånare från andra bostadsområden i Malmö.

Vidare, i samma dokument (Malmö stadsbyggnadskontor B, 2008 s 12-13), beskrivs möjligheterna för Rosengård att bli en del av centrala Malmö och Norra Sorgenfri med hjälp av förtätning och komplettering av byggnader med annan upplåtelseform. På sidorna 17-21 (Malmö stadsbyggnadskontor B, 2008) uttrycks förhoppningar om att utnyttja omvandlingsområden såsom Norra Sorgenfri och Emilstorp till att knyta Rosengård mer till centrum och skapa fler rörelsestråk. Vad gäller den gröna kopplingen mellan den planerade parken i området norra Sorgenfri och Östra Kyrkogården, hoppas man att dessa kan bindas samman med ett stråk.

Senare i dokumentet beskrivs de hinder som i dagsläget hindrar rörelse från Rosengård till Norra Sorgenfri och andra närliggande bostadsområden (Malmö stadsbyggnadskontor B, 2008, s 22). Både grönområdet Östra Kyrkogården och Rosengårdsfältet kan idag uppfattas som barriärer, speciellt under dygnets mörka timmar, och inte som grönområden med alla kvaliteter som det innebär. För att överbygga dessa behövs fler cykel- och gångstråk som korsar dem. På sidorna 29- 32 (Malmö stadsbyggnadskontor B, 2008)

redogör man för två nya möjliga vägar genom området Östra Kyrkogården, för att öka rörligheten och samtidigt möjligheten för spontana möten mellan boende från områdena runtomkring. Dessa två vägar illustreras i bilden på nästa uppslag.

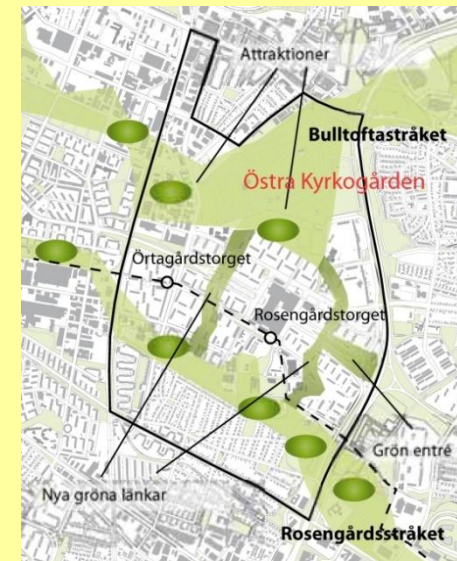
Att Östra Kyrkogården har en fantastisk arkitektonisk kvalitet som idag är outnyttjad är något Malmö Stad tar upp på sidan 36 i samma dokument (Malmö stadsbyggnadskontor B, 2008). En anledning till detta är, enligt Malmö Stad, att det finns alldeles för få entréer och att kyrkogården upplevs som avskärmad. Det konstateras vidare att grönområden med bristande kvalitet kan betraktas som otrygga barriärer i stället för platser för rekreation, upplevelser och samvaro (Malmö Stadsbyggnadskontor B 2008, s 36).

Figur 4. Förslag på nya gång- och cykelvägar genom Östra Kyrkogården.

4.2 Vision om nytt sammanlänkande grönstråk

I den sista delen av dokumentet *Rosengård! Strategier för hållbar utveckling i en stadsdel* (Malmö Stadsbyggnadskontor 2008, s 40-43) presenterar Malmö Stad en idé om ett nytt grönstråk som länkar flera av stadens större parker samman. De mer centrala parkerna ska knytas till t ex Bulltoftaparken utanför staden och mindre parker och trädplanteringar mellan befintliga grönområden skall erbjuda möjligheter att promenera längre sträckor i grönska. Där framhålls även Östra kyrkogården som en viktig grön miljö som bör göras mer lättillgänglig, integreras bättre i stadsdelen och erbjuda fler attraktioner och få en egen identitet. Figuren till

vänster visar Malmö Stads vision om detta grönstråk, där Östra Kyrkogården blir en del av detta.

Figur 5. Sammanlänkandet av grönytor.

4.3 Intervju med Magdalena Alevrá på Malmö Stadsbyggnadskontor

För att få ytterliggare information om vilka planer som finns i dagsläget på att utveckla Östra Kyrkogården, kontaktade jag Magdalena Alevrá som arbetat både med detta samt integrationsprojektet Norra Sorgenfri och med stadsdelen Rosengård. Hon håller med om att Östra Kyrkogården utgör en barriär mellan Norra Sorgenfri och Rosengård, de två områden som Malmö Stad arbetat med att länka samman, och att man kanske inte arbetat tillräckligt med att integrera den i planerna. Det behövs, enligt henne, att man arbetar mer med att öka rörelsen genom kyrkogården för att bostadsområdena runtomkring inte skall upplevas som enskilda enklaver. Dessa nya rörelsestråk skall inte bara underlätta för människor att röra sig igenom området utan även bidra till ökad trygghet. Hon påpekar också vikten av att man verkligen strävar efter att göra dessa användarvänliga, dvs att de är väl upplysta och att man har god sikt genom vegetationen runtomkring. Andra viktiga aspekter när man planerar för dessa är att de skall bidra till att öka orienteringsförmågan i området och att entréerna till dem är tydliga.

Även fler aktiviteter och mötesplatser inom området har diskuterats, enligt Magdalena. Bl a finns det ett förslag på att ta vara på den världskända kapellbyggnaden, ritad av Sigurd Lewerentz, och skapa någon form av konsthall i eller i anslutning till

byggnaden. Möjligheten att erbjuda arkitekturvandringar inom området togs också emot som en bra idé. Det viktigaste är dock entréerna till området och att öka rörelsen och orienterbarheten. Just nu upplevs området, enligt Magdalena, som slutet och otryggt, och detta måste man åtgärda innan man kan planera för aktiviteter inne på området. Vi är båda två överens om att området har stor potential att bli en mötesplats och en stor tillgång för de boende runtomkring och kanske också för hela Malmö, i stället för en otrygg barriär som separerar de olika bostadsområdena.

4.4 Intervju med Malte Sahlgren på Kyrkogårdsförvaltningen

Då jag började leta efter information om Östra Kyrkogården var det första jag hittade ett antal artiklar i tidningen Sydsvenskan, som beskrev kyrkogården i allt annat än positiva ordalag. Enligt artikeln hade det under en tid skett flera hot- och våldsdåd mot både personal och besökare, bränder hade anlagts och en äldre man hade blivit misshandlad och rånad (Sydsvenskans hemsida, 2009). Personalen hade, enligt Sydsvenskan, gått ut med en varning till allmänheten att de absolut inte rekommenderade att man besökte Östra Kyrkogården annat än på dagtid. De tillfrågade besökarna

uppgav i artikeln att de kände sig otrygga och några funderade tom på att sluta gå dit, fastän deras anhöriga låg begravda där.

Jag inledde intervjun med att fråga Malte om problemen med våld och hot hade fortsatt och om det var något de i dagsläget fortfarande kände sig besvärade av. Han uppgav då att läget såg mycket bättre ut idag, och att bekymmerna hade avtagit rejält efter att de fått hjälp av polisen. Han tror att anledningen till att Östra kyrkogården blivit utsatt för brott till stor del beror på platsens utformning. De höga häckarna, de täta buskagen, den dåliga belysningen och att området är väldigt slutet och ensligt, tror han kan vara några av de bakomliggande orsakerna till varför så många obehagliga incidenter drabbat personal och besökare. Specifika platser som han upplever att besökare uttrycker sig otrygga på inom kyrkogården är runt kapellet och längs med häckarna.

Jag undrar vilka åtgärder personalen har vidtagit för att göra platsen tryggare vad gäller t ex vegetationen, och får då svaret att man klippt häckarna litegrann och gallrat lite för att öka sikten. Man har dock inte velat klippa för mycket eftersom häckarna är en del av områdets historia och en stor del av platsens arkitektoniska uttryck. När jag frågar om han tror det kan vara en god idé att leda fler gång- och cykelstråk genom parken svarar han att han inte tror på den åtgärden. Sitt svar förklarar han med att han inte tror att det finns något naturligt rörelsemönster genom området, och att han har svårt att se hur detta skulle kunna få någon positiv effekt. Idén

med att skapa mötesplatser och aktiviteter inom området tycker han således inte heller är särskilt god, och menar på att sådant borde koncentreras till andra grönområden, som enligt hans mening är bättre lämpade. Han avslutar med att förklara att han anser att folk inte har där att göra på kvällstid eller för att syssla med annat än att besöka gravar.

5 Diskussion

I den inledande delen av uppsatsen beskriver Integrationsrådet i Malmö (1999 s 7-10) hur arbetet med boendesegregationen gått från att rikta sig mot fysisk upprustning till att även inkludera social gemenskap och mötesplatser. Jag tror att dessa båda delar är lika viktiga och att de till stor del är beroende av varandra. Att skapa mötesplatser i en sliten och ogästvänlig miljö borde vara lika dömt att misslyckas som att bara satsa på nya rabatter och att måla om husen, om man inte samtidigt funderat på de sociala funktionerna. Vad gäller Östra Kyrkogården tror jag efter att ha pratat med både Malte Sahlgren och Magdalena Alevrá, att både upprustning, gallring av vegetation och mer belysning behövs såväl som fler rörelsestråk och mötesplatser i form av t ex en konsthall. Båda dessa ingredienser måste enligt mig kombineras för att få

människor att vilja ta sig genom området. Ett samlat grepp för hela området där både entréer, orienterbarhet, stråk, mötesplatser, trygghet och vyer tas i beaktande, är en förutsättning för att det ska fungera som en integrerande pusselbit mellan områdena runtomkring.

Eftersom Malmö endast har 16% gröna ytor i staden och ca 46 000 personer i staden saknar tillgång till ett grönområde i sitt närområde (Statistiska Centralbyrån, hemsida, 2009), tycker jag det är en god idé att utnyttja kyrkogårdarnas grönska till att göra fler mötesplatser och ett grönt stråk. Jag undrar dock över varför Malmö stad i sina inte valt att även inkludera Östra Kyrkogården som faktiskt ligger mellan Rosengård och Norra Sorgenfri, två områden som de syftar till att binda samman enligt plan- och visionsdokumenten *Vision Norra Sorgenfri – inför omvandling och planarbete* (Malmö stadsbyggnadskontor A, 2008) samt *Norra sorgenfri- strategier och planer* (Malmö stadsbyggnadskontor C, 2008). Malmö Stad uttrycker klart och tydligt i ovanstående visionsdokument hur de har tänkt sig att Norra Sorgenfri på flera sätt ska bidra till att stärka Rosengårds koppling till centrum. Jag anser dock, precis som Magdalena Alevrá, att Malmö Stad glömt att fundera mer på hur Norra Sorgenfris faktiska koppling till Rosengård ser ut. Det går inte att bortse från att Kyrkogården faktiskt ligger där mitt emellan dessa två områden och i flera avseenden fungerar som en barriär mellan områdena som omger den. Varken personalen eller besökarna anser att platsen känns trygg, och

Malmö Stad konstaterar i dokumentet *Rosengård! Strategier för hållbar utveckling i en stadsdel* (2008), att entréerna är otydliga, stråken genom området för få, och att platsen är avskärmad. Viktiga konstateranden har gjorts, men några konkreta planer på hur detta ska hanteras finns idag inte.

Veckan efter min intervju med Malte, läser jag en artikel i tidningen Sydsvenskan (2010) om hur Malmö Stad bestämt sig för att lägga ner planerna på en större park i området Norra Sorgenfri. Professorn Erik Skärbäck motsätter sig starkt dessa planer med motiveringen:

”Malmö ligger redan lågt i statistiken när det gäller grönytor. Det är inte så länge sedan Malmöbor flyttade till Svedala, Vellinge och Staffanstorp. Skjuter man sig själv i foten så har vi snart tillbaka den situationen” (Sydsvenskan 2010-03-10)

Min första tanke är att Östra Kyrkogården efter detta utlåtande, borde tillsättas en ännu viktigare roll i arbetet med Norra Sorgenfri med omnejd. Malmö Stad uttrycker flera gånger platsens fantastiska arkitektoniska och gröna kvalitéer samt möjligheterna för den att bli en del av ett långt sammanhängande grönstråk ända från centrum till Bulltofta (Malmö Stadsbyggnadskontor B (2008). Om planerna har bestämt sig för att skära ner på gröna ytor inom området Norra Sorgenfri, måste andra grönytor i närheten

utvecklas och få fler funktioner. Då finns en stor potential att faktiskt ta tag i Östra Kyrkogården, både som grönområde, grön passage och som mötesplats. Då blir det dock ännu viktigare att se över den faktiska övergången mellan Norra Sorgenfri och Östra Kyrkogården. Om parken inte blir av, försvinner en av de gröna ”pusselbitarna” som skall leda människor genom Norra Sorgenfri till Östra Kyrkogården, och man redogör inte för hur detta kommer att åtgärdas. Har man återigen glömt bort Östra Kyrkogården i planeringen av Norra Sorgenfri? Varför inte uppmuntra till fortsatt rörelse mot Kyrkogården? Genom denna förändring skär Malmö stad av pulsådern på det gröna stråk man planerat för. Nedan en bild föreställande en av de fantastiska trädalléerna på Östra Kyrkogården.

Figur 6: Allé på Östra Kyrkogården.

Att Malte Sahlgren inte vill se möjligheterna eller potentialen att utveckla Östra Kyrkogården som grönyta och rörelsestråk tycker jag är synd. Jag kan hålla med om att det i dagsläget inte finns något naturligt stråk genom parken, men det tror jag till stor del beror på att dess otydliga entréer och att den känns otrygg och ogästvänlig. Om nu otryggheten är ett problem måste man se till möjligheterna att förbättra detta, och en av lösningarna är att få platsen att kännas mer inbjudande och locka fler människor dit. Givetvis finns även ett behov av mer belysning och allmän upprustning, men fler stråk och fler mötesplatser kommer också betyda en ökad trygghet i form av fler besökare. Tiderna förändras, och när nu staden kryper allt närmare finns ett behov av att kunna utnyttja kyrkogården som en trygg passage för dem som bor runtomkring. Dessutom finns ett uttalat behov av fler grönytor och mötesplatser, vilket också hade kunnat skapas på denna plats med sin strategiska placering. Det är kanske dags att vi slutar se på våra kyrkogårdar som en plats vi bara vistas på när vi besöker en grav. Med färre gröna miljöer i våra städer kan vi utnyttja det gröna som våra kyrkogårdar erbjuder och skapa nya miljöer för rekreation.

På Malmö Stads hemsida kan man i dokumentet *Områdesfakta för Malmö* (2010) se statistik på hur åldersfördelning, andel invånare med utländsk bakgrund, andel förvärvsarbetande etc ser ut i de olika områdena. För de områden som gränsar till Östra Kyrkogården skiljer sig framförallt andel invånare med utländsk härkomst åt.

Område	Invånare med utländsk härkomst	Arbetslöshet	Andel boende i hyresrätt
Videdal	20%	1%	2%
Håkanstorp	21%	2%	54%
Rosengård	60%	8%	68%
Ö. Sorgenfri	31%	5%	30%

Figur 8.

Malmö stad uttrycker i flera av sina visionsdokument ((*Möten i staden* (2007), *Välfärd för alla* (2009), *Vision Norra Sorgenfri* (2008)) ett ökat behov av fler möten i vardagen. Möten mellan invånare med olika nationaliteter, härkomst, religion och levnadssätt lyfts fram som särskilt viktigt, och enligt tabellen ovan finns då ett gyllene tillfälle att underlätta för sådana möten på Östra Kyrkogården som gränsar till alla dessa områden.

Även om Malmö stad lyckas med sin vision att skapa en på alla sätt blandad stadsdel i området Norra Sorgenfri, kommer Östra Kyrkogården fortfarande fungera som en barriär om åtgärder inte vidtas. Om det är en blandad stad man vill åstadkomma borde man heller inte bara ta vara på Norra Sorgenfris möjligheter att bindas samman med Rosengård, utan även Östra Kyrkogårdens potential att binda samman både dessa två områden och även andra den gränsar till. För att kunna skapa mötesplatser som lockar så många som möjligt borde man kanske gå ut med enkäter i stadsdelarna som man gjorde i projektet *Lindängen- Inifrånperspektiv* (2007).

Tillvaratagandet av lokala entreprenörers och invånares kompetens och åsikter är något man i större utsträckning bör använda sig av.

Jag nämnde för Magdalena Alevrá under vår intervju, att jag hört talas om ett projekt i Jönköping där man under sommaren ordnat teateruppsättningar på kyrkogårdarna. Skådespelarna hade låtsas vara de döda personerna som låg begravda där och gjort ett skådespel kring hur de hade levt sitt liv. Numera är dessa tillfällen ytterst välbesökta och många av stadens invånare vallfärdar till kyrkogården när det är dags för skådespel. Hon tyckte denna idé verkade mycket intressant och tyckte att något liknande skulle kunna sättas upp på Östra Kyrkogården. Andra förslag som uppkommit var arkitekturvandringar och utställningar i kapellbyggnaden, vilket jag också ställer mig positiv till. Idén som Malmö stad uttrycker i dokumentet *Möten i staden – om vikten att se den andre i vardagen* (2007, s 4) om att skapa magneter i stadens periferi, för att få fler människor att söka sig dit tror jag skulle kunna fungera på Östra Kyrkogården om denna magnet var tillräckligt unik. Att lyfta fram den världskända arkitekturen i kapellbyggnaden och skapa en utställningshall, erbjuda sommartheater eller helt enkelt skapa det längsta gröna stråket i Malmö skulle kunna vara exempel på sådana magneter. På nästa uppslag visas ett fotografi föreställande kyrkogårdsteatern i Jönköping.

Figur 7: Kyrkogårdsteater i Jönköping, foto: www.jnytt.se

5.1 Avslutande reflektioner och förslag till fortsatt arbete

Enligt Moviums rapport Trygg i staden (2007, s 9) finns det i Malmö en större segregering vad gäller trygghet i olika bostadsområden, än vad det finns i t ex Stockholm. Eftersom vi i Sverige värderar trygghet mycket högt bland boendekvaliteter (Polismyndigheten i Stockholm 2005, s A2-A3) borde detta betyda att de områden som rankats som otrygga också får ett lägre värde vad gäller popularitet.

Studien visar att känslan av otrygghet är högre i områden som byggdes under miljonprogrammet, mycket på grund av att man inte såg till de sociala följderna av hur man byggde. Trafiksepareringen gjorde det tryggare att gå och cykla ur trafiksäkerhetssynpunkt med gjorde det också obehagligt att röra sig längs gång- och cykelstråk nattetid (Herin, 2008 s 108). Om vi som planerare ökar tryggheten, kvaliteten och möjligheten till spontana möten i våra utemiljöer kanske vi kan höja dessa områdens status? Om vi arbetar för att statusen jämnställs mellan Malmös bostadsområden kommer det kanske inte längre att finnas områden som anses bättre än andra, de kanske bara erbjuder olika saker? Det kanske inte krävs att vi bor integrerat, det viktigaste är kanske att ingen är förvisad till ett särskilt område och känner att de inte har tillgång till det offentliga rummet.

Tidigare studier jag har tagit upp, vad gäller ökning av trygghet och mötesplatser har alltid baserats på försök i parker och grönområden och inte kyrkogårdar. Kanske blir trygghetshöjande åtgärder ännu viktigare och bör förstärkas när det gäller just kyrkogårdar, mycket på grund av den inneboende rädsla som många har när det gäller denna typ av plats. Vissa åtgärder kanske heller inte lämpar sig lika väl att använda på kyrkogårdar som t ex temalekplatser eller skateramper, eftersom många av besökarna vill ha mer lugn och ro än i en park. I stället kanske en konsthall och mer belysning på de fantastiska byggnaderna, längs de tilltänkta stråken eller varför inte ett mer konstnärligt utformat

ljusspel kan utvecklas inne på området för att öka tryggheten och locka människor dit. Kanske kan man gå vidare med enkäter som i arbetet med *Lindängen- Inifrånperspektiv* (Malmö Stads hemsida A 2007) och fråga de boende runtomkring vad de har för synpunkter vad gäller framtida utformning?

Jag skulle vilja att Malmö stad ser över möjligheterna att utnyttja Östra kyrkogårdens upplevelsevärden och fulla potential både som mötesplats och grönt stråk. Med sin strategiska placering skulle Malmö stad, om man ökade tryggheten, kunna uppfylla många av sina visioner om fler möten i det offentliga rummet och en ökad förståelse för varandra här. Jag motsätter mig inte på något sätt integrationsprojektet Norra Sorgenfri, jag anser bara att man även borde ta vara på de kvalitéerna som finns i närheten. Kanske lyfta synen ännu en gång från kartan över Norra Sorgenfri och utnyttja även dess omgivning till fullo. Om det är möten man vill uppmuntra till och Norra Sorgenfri har en brist på grönområden kanske Östra Kyrkogården borde tas i beaktande för att uppfylla båda dessa kriterier?

Min förhoppning är, då Malmö stad uttryckt en önskan om att få ta del av denna uppsats efter dess publicering, att jag har lyckats belysa några av Östra Kyrkogårdens värden för det fortsatta arbetet med integrationen i de östra delarna av Malmö. Det är viktigt att vi skapar platser där människor med olika ursprung kan mötas, skapa relationer och där alla känner sig välkomna. Speciellt viktigt är det

att skapa sådana mötesplatser mellan bostadsområden som starkt präglas av segregation.

6 Referenser

6.1 Tryckta källor:

Bertholdsson, Emelie (2009) *Planera för integration- med utgångspunkt i projektet Norra Sorgenfri*, Alnarp, SLU

Björkman, Anders (2006) Rika barn leka bäst. *Arkitekten*. Nr 4, sid 72-73.

Boverket (A)² (2007) *En hel stad - Om lokala insatsers betydelse för integration i boendet*. Karlskrona, Boverkets kopiering.

Boverket (2004) *Hållbara städer och tätorter- förslag till strategi*. Karlskrona, Boverket internt.

Boverket (C) (2007) *Vad är integration och vad är segregation?* Karlskrona, Boverkets kopiering.

Herin, Pontus (2008) *I Djursholm och Tensta kindpussar vi varandra*. Stockholm, Frank Förlag

² Då jag använt mig av flera publikationer från samma källa publicerade under samma år, har jag valt att ge dem en bokstavsbezeichnung för öka tydligheten och undvika att dessa förväxlas med varandra i texten.

Integrationsrådet i Malmö (1999) *Åtgärdsplan för att främja integration i Malmö stad*. Antaget av kommunfullmäktige 16/12 1999.

Johansson, Pernilla (2007) *Att mötas- ett examensarbete om integration och planering*. Alnarp, SLU

Malmö stadsbyggnadskontor (A) (2008) *Vision Norra Sorgenfri – inför omvandling och planarbete*

Malmö Stadsbyggnadskontor (B) (2008) *Rosengård! Strategier för hållbar utveckling i en stadsdel*. Dialog PM.

Malmö stadsbyggnadskontor (C) (2008) *Norra sorgenfri- strategier och planer*.

Movium (2007) Trygg i staden. *Movium bulletinen*. Nr 3 sid 4-12.

Popoola, Margareta (2002) *Integration- en samtidsspeglning*. Svenska kommunförbundet nr 8, Stockholm, Editia Norstedts Tryckeri.

Rådberg, Johan (2006) Segregerad stad. Segregation och attraktivitet. *Arkitekten*. Nr 2, sid 38-43.

Tykesson, Tyke; Staaf Magnusson, Björn (2009) *Malmö i skimmer och skugga- stadsbyggnad och arkitektur 1945-2005*. Malmö, Kristianstads Boktryckeri.

6.2 Elektroniska källor:

Bergström, B. (2010-03-10) Professor varnar för tät stad utan grönska. *Sydsvenskan* [online] Tillgänglig:
<http://sydsvenskan.se/malmo/article636463/Professor-varnar-for-tat-stad-utan-gronska.html> [2010-03-18]

Boverkets hemsida B (2007) *Våra vägar bör korsas*. [online] Tillgänglig:
http://www.boverket.se/Global/Om_Boverket/Dokument/planera_bygga_bo/2007/Nummer_1/Artikelarkiv/Vara_vagar_bor_korsas.pdf [2010-02-27]

Legeby, Ann (2009) *From housing segregation to integration in public space*. [online] Tillgänglig:
http://www.sss7.org/Proceedings/08%20Spatial%20Configuration%20and%20Social%20Structures/065_Legeby.pdf [2010-03-10]

Malmö Stads hemsida A (2007) *Lindängen- Inifrånperspektiv*. [online] Tillgänglig:
<http://www.malmo.se/Medborgare/Stadsplanering--trafik/Stadsplanering--visioner/Planprogram/Pp-6008-Lindangen---Sodra-Fosie/pagefiles/6008-Lindangen-bilaga-2.pdf> [2010-03-03]

Malmö Stads hemsida B (2007) *Möten i staden – om vikten att se den andre i vardagen*. Dialog-pm 2006-1, [online] Tillgänglig:
http://www.malmo.se/Medborgare/Stadsplanering--trafik/Stadsplanering--visioner/Oversiktsplaner--strategier/Pagaende-oversiktsplanering/Moten-i-staden-/pagefiles/Moten_i_staden.pdf [2010-03-03]

Malmö stads hemsida (2009) *Välfärd för alla – det dubbla åtagandet*, [online] Tillgänglig:
<http://www.malmo.se/Arkiv/Nyhetsarkiv/Mellansida/Centrala-nyheter-2009/4-8-2009-Slutrapport-fran-Valfard-for-alla-klar/pagefiles/VFAslutrapport09.pdf> [2010-02-22]

Malmö stads hemsida (2010) *Områdesfakta för Malmö*. [online] Tillgänglig:
<http://www.malmo.se/Kommun--politik/Statistik/C-Omradesfakta-for-Malmo.html> [2010-02-23]

Mölndals kommuns hemsida (2006) *Kap.19, Byggnadsordning*.
[online] Tillgänglig:
<http://www.molndal.se/download/18.4e32c810dbd016ab980005274/kapitel+19+Byggnadsordning.pdf> [2010-03-22]

Polismyndigheten i Stockholms läns hemsida (2005) *BoTryggt05-Handbok för brottsförebyggande och trygghetsskapande i bostäder och bostadsområden*. [online] Tillgänglig via:
<http://www.botryggt.se/download.asp?download=ARCHIVE%2Falla.zip> [2010-03-01]

Statistiska Centralbyråns SCB hemsida (2009) *Grönytor i och omkring tätorter*. [online] Tillgänglig:
http://www.scb.se/Statistik/MI/MI0805/2005A01/MI0805_2005A01_SM_MI12SM0902.pdf [2010-03-01]

Westerberg, O (2009-09-21) Jag sätter inte min fot på Östra Kyrkogården igen. *Sydsvenskan*. [online] Tillgänglig:
<http://sydsvenskan.se/malmo/article551606/Jag-satter-inte-min-fot-pa-Ostra-kyrkogarden-igen.html> [2010-03-04]

6.3 Otryckta källor:

Dahlman, Eva (2010). Intervju. I: Sveriges Radio Malmöhus, Programmet *"Morgon i P4"*. 2010-02-17. 07.00-07.30

6.4 Muntliga källor:

Alevrá, Magdalena. Projektledare & landskapsarkitekt på Malmö stadsbyggnadskontor. Intervju 2010-03-08.

Sahlgren, Malte. Chef för kyrkogårdsförvaltningen i Malmö. Intervju 2010-03-03.

